

„Al èna škèrb me je morila védno,
De tí med njími sí, ki Bóg jih zhèrti.
Vezhkrát fim v fánjah víd'la glávo zhédno
Bledó lèshati na mertváfhkim pèrti;
Šim trepetála sá te úro flédno,
De bi nabél ne sgréfhil v britki smèrti.
Mosh bóshji mi bolnó ferzé osdrávi,
Ker, de samóre vse molítev, právi.“

„Kolk'krát od tód klezhála fim v samóti,
Kolk'krát fim klizala pomózh Marije:
„Savrèzhi v jési ga, moj Bóg! ne hòti,
Ker v smóti sháti te, ne 's hudobiye,
Ne dáj v oblást sovráshni ga togóti,
Pred njó naj mílost tvója ga sakrije!“
In zhúdnó te je tísto nózh ohránil,
Ko ní nobén továrfh se smèrti vbránil.“

„Is spánja fvoj'ga, Zhertómír! se sbúdi,
Šlovó daj fvojí fíráfhni, dolgi smóti,
Po pótah se nozhí temne ne trúdi,
Ne fíavi v brán dalj bóshji se dobróti,
In njéne mílosti dní ne samúdi,
De fklénete se enkrat nájni póti,
Ljubésen bres lozhítve de sasóri
Po smèrti náma tám v nebéfhkim dvóri.“

(Dalje sledí.)

Od navadnih napak pri mléku.

(Pogovor živinskiga zdravitelja z hišno gospodinjo.)

(Na dalje.)

Zdravitelj. Če je živina na paši med drugimi zeliši tudi take žerla, od katerih mleko ru-dečkasto postane, brez de bi bil pa prisad k vimenu pritisknil, ta napaka večidel kmalo preide, de le živinče druge klaje dobí. — Če je pa v vimenu prisad ali kaka druga bolezen, bo bolečina ta vzrok kmalo razodela, in vidilo se bo, de je krava bolna. Kmetje ti bolezní vovčič ali sájovic pravijo, mi jo pa prisad na vimenu imenujemo. Zdraviljstvo v ti bolezní v tem le obstoji: Pred vsim je treba mléko fhtirkat na dan, tóde prav po lahkama in skerbno izmolsti, de z kervjo vrcd v vimenu ne zastane in družih bolezen ne napravi. Zavoljo tega so pri ti bolezní košene cevke, ktere sim vam že enkrat priporočil, nar bolj pripravne in koristne, zató kér se skoz nje mléko samo od sebe cedí, brez de bi treba bilo, bolno kravo molsti.

Mina. Kakó se pa te cevke v vime vtaknejo?

Zdrav. To ni težko; pomažite jih popred z oljem ali pa z kapljico mleka, ter jih polahkama med perstmi sukaje v luknice cizejev vtaknite. Če je le mleka kaj v vimenu, bo z curkama vun teklo.

Mina. Vajenimu gre vse dobro od rok; kakó se bo pa nam vedlo, ki jih še nikoli nismo v rokah imeli?

Zdrav. Z umam se zamore vse storiti; če bi to ravnanje za vas pretežko bilo, bi vam ga tudi ne bil svetoval.

Mina. Pri prvi prilíki bom po Njih besédah te cevke poskusila.

Zdrav. Mléko iz bolniga vimena izpraviti ni pa še zadosti; drugo in poglavitno delo je: prisad pregnati. To se pa z naslédnimi rečmi nar bolj

storiti da, to je: z parno kopvo (Dunstbäder) in z mazilam vimena.

Mina. Kakó se pa vse to naredí?

Zdrav. Parna kopva se také le napravi: Vzamite ajbiša ali pa laneniga semena ali pa ječmena, ter ga pustite v pripravnemu loncu pol ure vreti; potem postavite lonec pod kravje vime také, de soparica kake pol ure va-nj puhti. Ta napeto vime sčasama omeči in prisad odžene. Razun tega je tudi prav dobro, če se v to žlezasto vódo kaka mehka cunja pomoči in z njo prav po lahkama prisadno vime nekaj časa zmiva. To storivši obrišite mokro vime z drugo suho cunjo, in potém ga pomažite z dobrim laškim oljem, maslam ali pa z kako drugo mastjo, ki pa ne sme žarkova biti. Vse to pa ni, ljuba moja, zadosti le enkrat storiti, temuč nar manj tri — ali fhterikrat na dan; če se to ravnanje večkrat ponavlja, bolji bo! Le tega se deržite, kar sim vam sedaj priporočil; te so nar bolj zdravila, prisad (vovčič ali sájovic) na vimenu pregnati. Če je pa prisad en malo odjenjal, vime pa še zmirej terdó in napéto ostalo, se je to le mazilo nar bolj skazalo, ki se naredí iz sladke smetane in iz štupe strelniga praha (pulvra), z katerim se napeto vime zjutrej in zvečer pomaže. — Če je pa krava v vime vdarjena ali sunjena bila, je prav koristno, če se ji kmalo po tém vime okoli vdarka z merzlo vodó zmiva, kateri se polovico jefiha primeša. — Pri prav hudi oteklini celiga vimena, je dobro, če se napeto vime z kakim mehkim in čednim pertam (pripasam) podpira, kateri je na vsih šterih vógljih na križ bolniga živinceta privezan.

Mina. Prav hvaležna sim Jim za ta podúk, kér nam med vsimi bolezní vovčič nar večkrat nagaja.

Zdrav. Ravno také morate takrat ravnati, kadar prisad na vimenu in kervavo mleko od strupenih zeliš, postavim: od zlatice, mlečka, podleska i. t. d. pride. Razun tega je pa pri ti bolezní tudi potrébno, živinčetu pijačo z kako pestjo soliterja okisati in žlezastih zdravilj, postavim: ajbšove vóde ali pa dobriga laneniga olja, po dvakrat na dan v gobec vljiti. Včasí je treba, tudi živinčetu pušati, kar pa le umeten zdravitelj zamore razsoditi, brez kteriga v takih okoljshinah ne morete biti.

(Konez sledí.)

Kaj je bolji, pozháfi ali náglo obogateti?

Blagor starfhem, kateri imajo lepo premoshenje! Njim se ni báti, de bi ne samogli fvojih mlajfhev ofkerbeti in jih pomanjkanja obvarovati; blagor pa tudi mlajfhim, kateri imajo bogate starfhe! Ša-nje je lahko naprej priditi in si pomagati. Zhe so starfhi dober sazhetek fhorili, ni sa njih mlajfhe nizh teshkiga, delo starfhov dobro konzhati. —

Te misli so fkorej ljudje vfih fhanov in povfod; med tém naf vfakdanja fkufhnja uzhi, de mnogóteri, ki niso po fvojih starfhíh zlo nizh dobili, in

ki so zhiſto is nizh sazheli, ſo ſi ſzhaſama veliko premoshenja perdobili; naſproti pa drugi, ki ſo po ſvojih ſtarſhih, ſhlahtah ali priſjatlih, ali pa po kaki drugi poſébni frezhi veliko premoshenje doſégli, ſo hitro ob vſe priſhli.

Marfiktéri, ki ſo nekadaj kramo zlo niſke vrednoſti okóli po deſhéli v kroſhnji noſili, ſo ſi ſzhaſama smógli, kaſneje, kjer kólj ſi bodi, ſe vdomovili, in lepo premoshenje ſi perdobili, de njih mlajſhi, ſdaj bogati goſpodje ali goſpé, bi teſhko verjeli, kolikanj ſo njih ozhetje ali dedí nekadaj s kroſhnjo terpéli. Uni rokodelz tam le ni imel is perviga drusiga, kakor biſtro glavízo, sdrave ude poſhteno, zhiſto véſt in dobro ferzé; pred, kakor je upal, ſi ſadobí lepo imé, njegova hiſha je sazhela pozhafi ſe povſdigovati, premoshenje je raſtlo ko kvaſ, ſredil je umetne ſinove, lepe, pridne hzhere, de ſo ſebi in njemu k zhaſti, veſelju in k frezhi zhlovehke drushbe. Sapravljivi kmet ima pa ſina, kteri je ſlepóte ſvojiga ozheta neisrezhenó ſhalóſten, kér mora ſdaj flifhati, de jih tukaj kdo tolikanj terja; ſdaj své, de ſo ſe tam is noviga tolikanj ſadolſhili; grenke ſolſe na ſkrivnim ſavolj tega tozhi in ferze ſe mu hozhe od ſhalóſti raſpozhati, de ſe ſdaj ozha nar lepſhi njive isnebé, ſdaj, de jim eno fenoshet ſa drugo prodajo. Bog ſe pametniga in brumniga ſina ufmili, in ga od preteshke butare reſhi. On dobí po ozhetu vezh dolgov, kot blagá, pa vender, popred kakor on ſam ſvet ſapuſti, ni le ſamo vſe dolgove poplazhal, ampak je ſhe vezh perdobil in ſvoji obilni drushini perhranil, kakor ſo kólj njegov ozha ſapravili. —

Vſi, kteri is nizh sazhnejo, ali is perviga na zlo niſkih ſtopnjah ſe ſnajdejo in pozhafi do velikiga premoshenja pridejo, dobro vedó, kolikanj ſkerbi, perſadevanja in truda je bilo k temu treba; kakó teſhko je poſhteno ſi kaj perdobiti in ſi kaj ſa neprevidene potrebe perhraniti. Taki ſo ſvoje ſhive dni dobri goſpodarji in ne bodo ob premoshenje priſhli. Ko bi jih ravno kakſhna neſrezha ſadela, jim ferze ne vpade, ſgubo ſnajo preneſti, ſe pokrotiti, v okoljſtave ſe ſnajdi in ſe jim udati.

Mlajſhi pa, ki ſo ſraſtli v véri, de ſo njih ſtarſhi možno bogáti, — ktére ſo ſami ſtarſhi, poſébno matere pohujſhevale, jim potuho dajale in jim vezhkrat rekle: de jim ni treba ſi glave beliti, de bodo ſhe lahko ſhiveli, ali drugi, ki ſo po kóm veliko dedíſhno ali v igrah ali v predersnih kupzhijah na naglim veliko premoshenje vdobili, hitro ob nje pridejo. Taki le ne vedó, kakó ſe premoshenje perdobí, koliko ſkerbí, truda in dela, je k timu potrebnó, vezhidel ne ſnajo goſpodariti in poſtanejo potem, ko obogatijo, velikokrat nizheta; ſvoje nekadajne fromaſhtvo in pomanjkanje ſnapuham ſakrivajo, ſdivjajo in poſtanejo fuſhnji mnogih pregréh, ktére premoshenje ſhró, hozhejo, kakor ſami pravijo odſgoraj plavati ali pa ſe vtoniti; ravno takó ſe jim pergodí, kakor ſhabi, ktéra, kadar je vóla ſagledala, de bi mu bila v debeloſti enaka poſtala, ſe je sazhela ſ ſapo napihovati, dokler je pozhila. Neúmnoſt, prevsétnoſt ali neſrezha, ki ſo ſi jo ſami pervlekli, jih ſpodkoplje, de obnemojejo in padejo. Ti, ktére ſo popred bogatini ſanizhovati, ſe jim ſdaj ſmejajo, in njim nevoſhljivi ſe ſdaj njih neſrezhe veſelé. Nagla bogatija, kratka bogatija! Kar lakomnik ali odertnik vkup ſpravi, njegovi ſlabo srejeni otrozi kmalo ſapravijo. Nagla bogatija nima teka, in malokrat pride do vnukov, in ko je do teh priſhla, ſe v njih rokah ſtopí. Dobro srejenje otrok vezh ſdá, kakor jim veliko premo-

ſhenje perdobiti. Kar ſi boſh ſam, ſ ſvojo ſkerbjo ſ delam in trudam pozhafi in poſhténó perdobil, nad tem bo blagoflov (ſhegen) boſhji pozhival, to bo tebi in tvojim otrokam teknilo! —

M. Vertovz.

Zmes.

(Razſirjanje katolſke cerkve). Katolſka cerkev dan danaſnji ſkorej po vſih straneh ſe lepó razſirja in v moči raſte, ne ſamó v Ameriki, ki ſe pri nas nar večkrat imenuje. Naj tukaj ob kratkim bo nekaj povedaniga.

Že v Europi, to je blizo nas, je doſti veſéliga viditi. V katolſkih deželah, kjer je pred nekterimi létmi véra zlo peſala, kakor na Francozkim in na Nemſkim, ſe vſeskozi veliko boljši duh kaže, če je ravno ſe veliko nemarnosti. Na Španskim ſicer ſe óčitno ni drugači, vunder doſti znamenj obéta bolj srečen čas v prihodnje. — Med krivóverci prava véra zmirej več najde ſpoznovavcov; takó na Nemſkim, poſébno pa na Angleſkim, kjer pred kratkimi létmi ſe katolſka véra ſkorej imenovati ni ſmela, zdaj pa vsaki dan jih več k nji priſtopi, in cerkve lepe in nove ſe povsod vzdigujejo. — Na Laſkim blizo poglavarſtva cerkve, ſploh prava véra ni toliko ſlabela.

V Azii ſe je ſicer kdaj ſveta véra začela, pa je že ſkorej vſe od tod bila zginila. Trud miſijonarjev ali oznanovavcov ſ. evangélija pa je tamkej zopet cerkvi novih udov pridobil, če ravno med težavami in preganjanjem; takó v Turſkih deželah, v Indii; poſébno je v velikim Sineſkim ceſarſtvu veliko v prihodnié za pravo véro upati. Vraže in malikvanje ſe po redi zmanjšujejo.

V Afriki, kjer je dolgo časa Mohametova prazna véra goſpodovala, med Zamorci, je zopet znamenje ſ. križa poſtavljenó, ljudſtva, ki v tami hodijo, k ſebi vabiti. Tudi v ſpodnji ali južni Afriki ni neznana luč reſnice. Tamkej je pred več létmi bil tudi miſijonar iz kranjske dežele, neki Pater Kapucinarskiga réda, ki je ſvoje zadnje dni v Laſkim ſamóſtanu (kloſtru) preživel.

V Ameriki v dolejnih ali južnih deželah večidel katolčani prebivajo, ki ſo ſe iz Europe tje preſelili. V gorejnih ali polnočnih straneh pa ſo nekaj divji Indijáni, nekaj iz Europe preſeljeni katolčani, drugi večidel pa krivóverci, ki ſo tudi od tod tje priſli. Med témi in med Indijáni prava véra zmirej raſte. Tamkaj tudi delajo več miſijonarjev iz Kranjskiga, kakor goſp. Friderik Baraga, goſp. Franc Pirc, pater Oto Skala in pater Ivo Levic, oba Franciſkanarskiga réda, in goſp. Juri Godec, ki je lanko leto tje priſel.

V Oceanii, to je na južnih otókih, ki ſo pod Indijo, in med Asi jo in Ameriko, je več katolčanov, ki ſo ſe popred iz Španskiga tam vkoreninili, na doſti otókih pa, kjer je bil do danaſnjih časov ſ. evangéli neznán, ſe zdaj oznanúje; in poſébno veſélo je ſlišati od narodov, ki ſo bili pred malo létmi takó divji, de ſo ſe med ſe boj klali in jedli, ktére je pa luč vére v krotke ovčice ſpremenila.

Vunder ni povsod takó prijetniga od katolſke cerkve ſlišati; tudi preganjanje terpi takó ſedanji, kakor vsaki čas.

Tudi v Asii ſe najdejo dan danaſnji čaſtiti marterniki; to je poſébno v zadnjih straneh Indije, v deželah Koſin-Šina in Tongking, kjer ſta ſe pred létam dva miſijonarja ſmert za véro pre-